

JAKÉ JSOU INTERNETOVÉ DĚTI 2020

Návyky a dovednosti nejmladších uživatelů
internetu a vliv školní výuky

SEZNAM.CZ

Poděkování

Děkujeme **všem zúčastněným učitelům a žákům** za čas i ochotu při zodpovídání našich všetečných otázek a trpělivost s vyplňováním našich dotazníků.

Speciální poděkování patří zejména **Základní škole a Mateřské škole Kpt. Otakara Jaroše v Lounech a Základní škole Praha – Radotín.**

Shrnutí

Seznam.cz Výzkumník už **potřetí** zjišťoval, jak život online ovlivňuje nejmladší generaci. Oproti roku 2015 se významně propadlo využití tabletu a **narostl počet dětí**, které mají **vlastní mobil** s připojením na internet.

Právě **chytrý telefon** se stává **hlavní branou do online světa**. Jak u dětí klesá využívání stolního počítače, klesá i jejich schopnost umět ho samostatně ovládat.

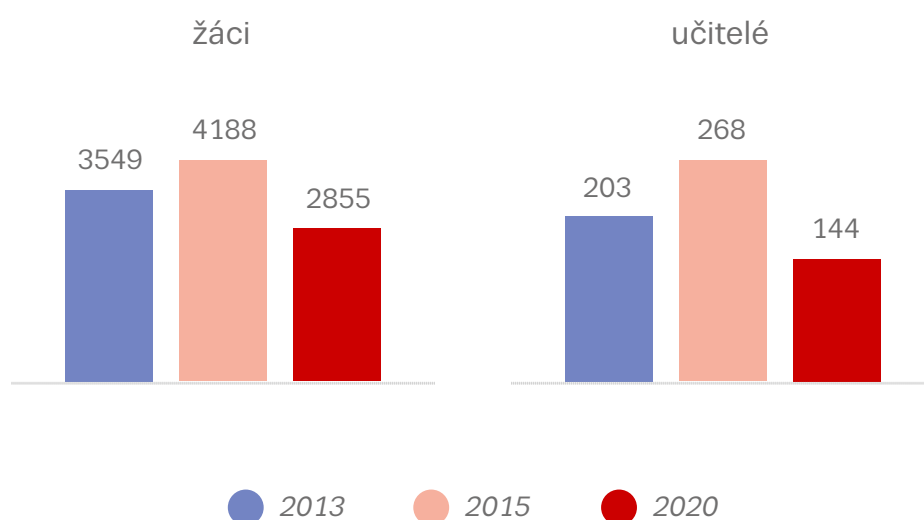
Obsah

Srovnáváme s předchozími roky	4
Ptáme se učitelů	5
Internet ve škole	6
Kdy a jak se děti učí informatiku	7
Co se učí	7
Učitel jako rádce	7
Jak učitelé hodnotí dovednosti dětí	9
Ptáme se dětí	10
Jak se připojují na internet	11
Čím se připojují	12
Hlavní branou k internetu je mobil	12
Méně obvyklá zařízení pro připojení	14
Rodičovská a školní omezení	15
Trávím na internetu opravdu příliš času	16
Jak si samy regulují přístup k internetu	17
Jak hodnotí své dovednosti	18
Od koho si nechávají poradit	19
Jak vidí hodiny informatiky	19
Internetové aktivity dětí	20
Jak tráví čas na internetu	21
Oblíbené stránky	21
E-mail a online komunikace	22
Jak komunikují online	24
Které sociální sítě frčí	25
Co děti sledují	26
Co děti poslouchají	27
Děti a zpravodajství	28
Kdo si hraje, nezlobí	32
Internet během COVID-19	33
Metodologie výzkumu	34
Co nabízí školám Seznam.cz	35

Srovnání s předchozími roky

Letošní výsledky porovnááme s **předchozími dvěma výzkumy**, které proběhly v letech **2013** a **2015**. Použili jsme opět **stejnou metodologii** – ptali jsme se online učitelů informatiky a **žáků 5. až 9. tříd** v hodinách informatiky. Data pro jednotlivé roky byla vážena tak, aby **každý ročník** měl ve výsledcích **stejnou váhu**. Celý výzkum opět probíhal v lednu a únoru, tedy **před covidovou nákazou**.

Počet vyplněných dotazníků

Ptáme se učitelů

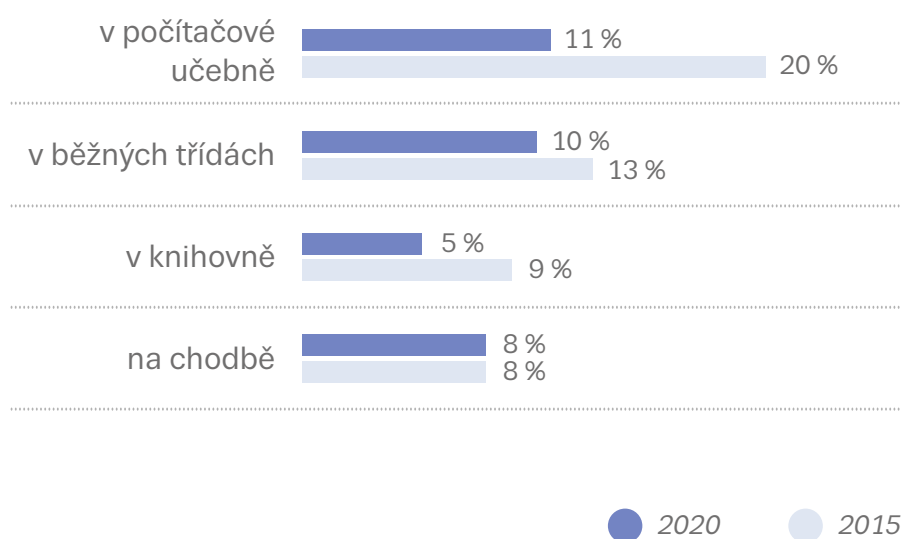
Tentokrát si na naše otázky vyhradilo čas **144 učitelů** informatiky ze **133 základních škol** z různě velkých obcí České republiky.

Internet ve škole

Zhruba na **polovině škol** mohou děti **na počítač i mimo učebnu**. Přístup v knihovně oproti minulým rokům klesá a školy obecně **omezují přístup** k počítačům **ve volném čase**.

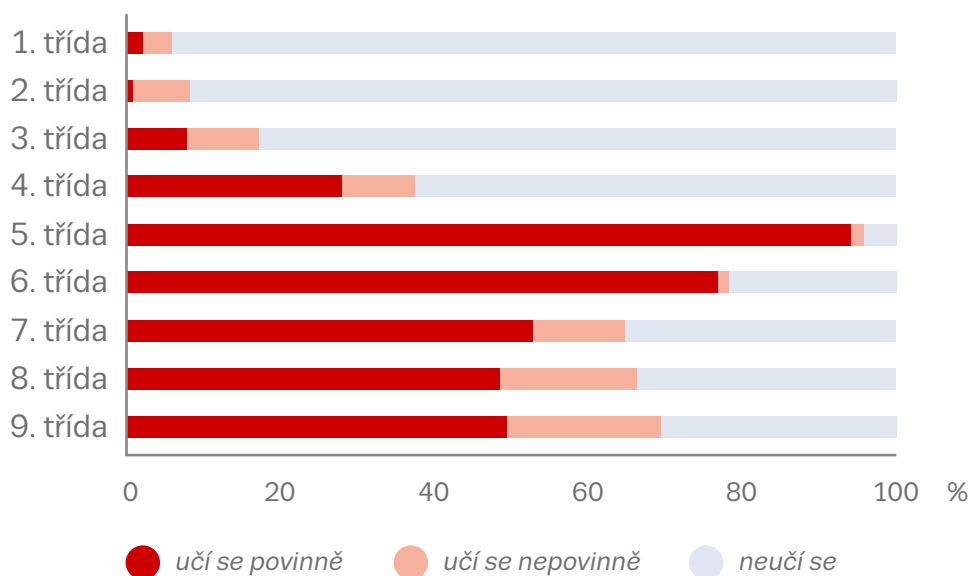
Kde mohou školáci na internet ve volném čase

Kdy a jak se děti učí informatiku

Stále platí, že se informatika začíná učit v **5. třídě**. Přestože se dnes děti připojují na internet přes mobily, během výuky se příliš neřeší. Hodiny jsou zaměřené většinou jen na **používání počítačů**. Poměrně často se při výuce začínají používat i **školní tablety**. Pokud přece jen dojde na **mobily**, používají děti **vlastní**.

V jakých ročnících se vyučuje informatika

N 2020 = 144

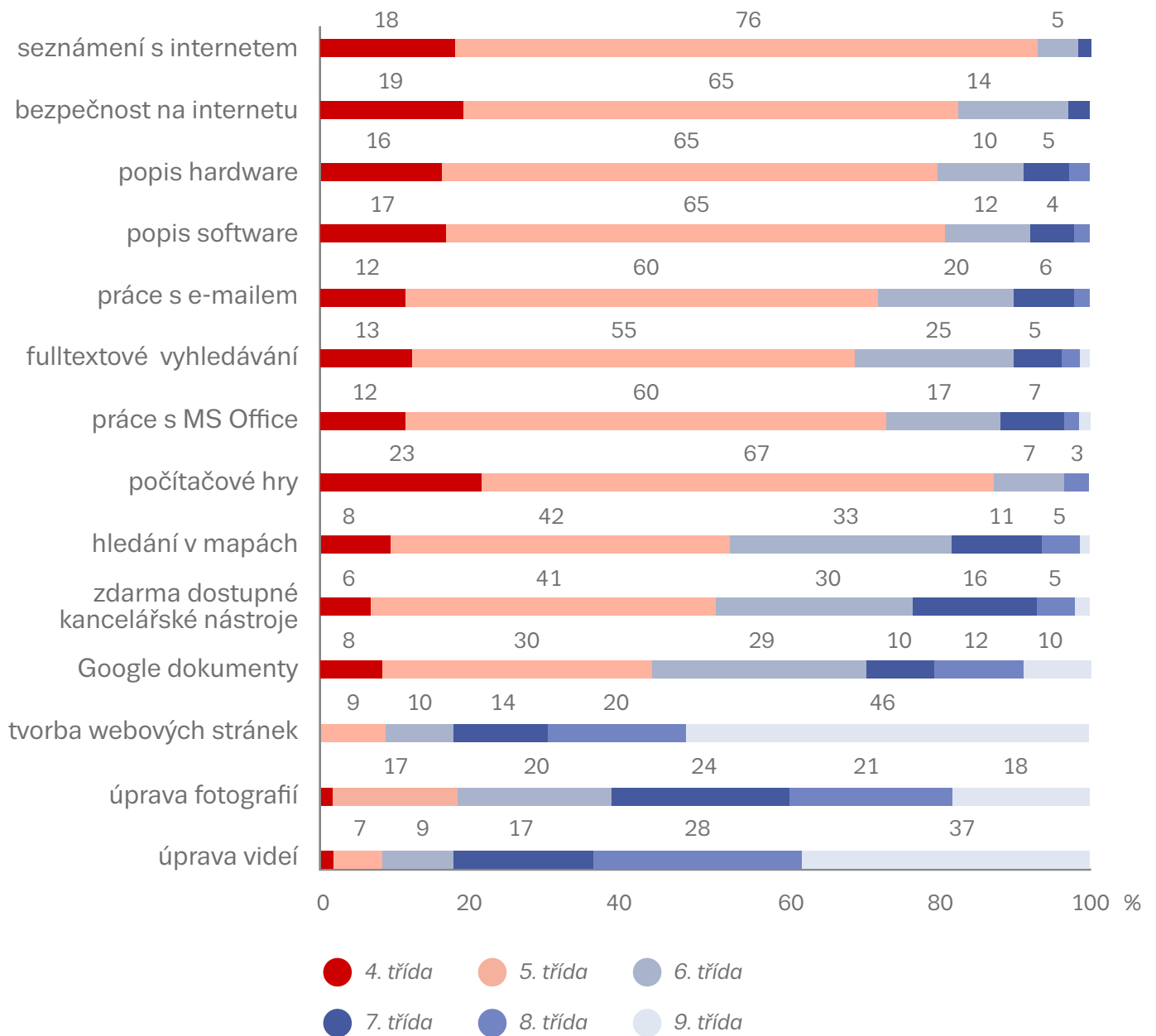
Co se učí

Prakticky **na všech školách se učí základní dovednosti** jako bezpečné používání internetu, MS Office či popis hardwaru a softwaru. Nechybí ani zakládání e-mailu, vyhledávání informací nebo hledání v mapách. **Nejméně často** dojde na **počítačové hry** nebo složitější věci, jako je **úprava videa** a **tvorba webových stránek**.

Učitel jako rádce

Děti stále chodí pro radu za svými učiteli informatiky, oproti předchozím letům už ale **méně často**. Zatímco v roce **2013** se alespoň jednou za měsíc zeptalo svého učitele **80 % dětí**, letos už pouze **60 %**.

Co se učí v jednotlivých ročnících

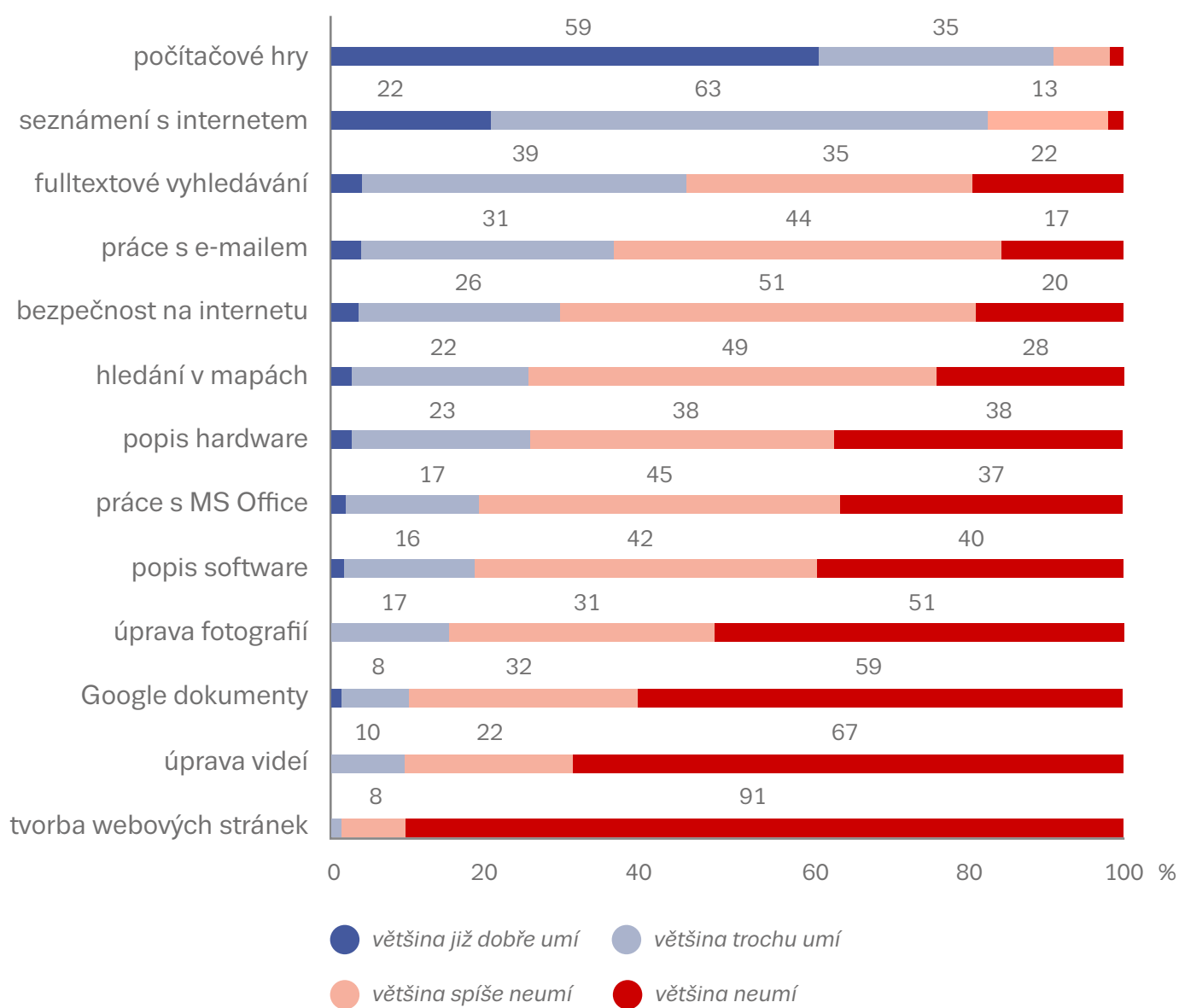

N 2020 = 2855

Jak učitelé hodnotí dovednosti dětí

Znalosti dětí se od posledního výzkumu nijak dramaticky neposunuly. Naopak **pracovat s e-mailem** dnes kupodivu **umí daleko méně školáků** před tím, než se začne vyučovat v hodině informatiky.

Co děti umí a neumí před první hodinou informatiky

N 2020 = 2855

Ptáme se dětí

Abychom se dozvěděli informace, které odrážejí realitu, šli jsme přímo ke zdroji. Ptali jsme se samotných školáku a na chvíli s nimi dokonce usedli do lavic.

Ptali jsme se celkem 2855 žáků 5. až 9. tříd ze 79 škol

Do lavice jsme usedli se **40 školáky** 5. a 8. tříd

Do hloubky jsme si popovídali s **5 dětmi** z 6. a 9. třídy

A co jsme se od nich dozvěděli zajímavého?

Jak se připojují na internet

Téměř **polovina pátáků** se připojuje přes **wifi**, druhá polovina už využívá i **data** od operátora. **Devátáci** už jsou v podstatě **všichni online** jak přes wifi, tak přes data.

*„Nemám data. **Na internet chodím jen přes wifi doma nebo v Albertu/Kauflandu.** Každý ráno, když jdeme do školy, většinou zkontroluju, jestli přes noc, když jsem nebyla na wifi, jestli mi někdo psal do skupiny.“*

8. třída

*„Já někdy hraju venku Pokémon GO, tak musím mít vyplou wifinu, protože se mi to venku **seká přes nějaký free wifiny** a potom přijdu domů, kouknu se na YouTube, a když se pak podívám kolik mám, tak najednou nemám žádný data, páč jsem zjistil, že jsem si to zapomněl přepnout.“*

8. třída

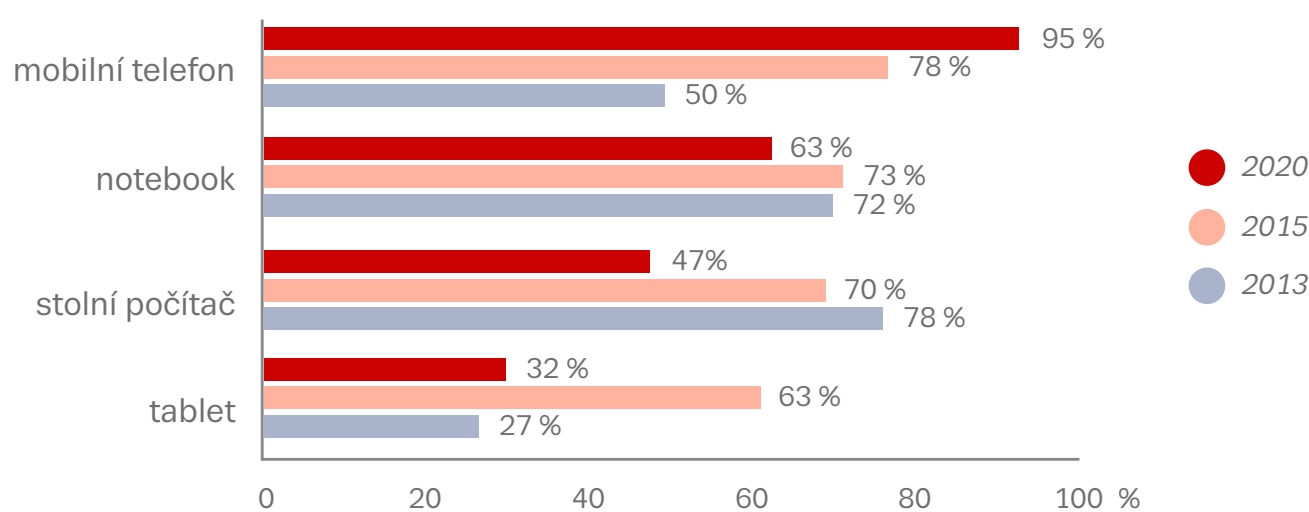

72 % devátáků využívá **mobilní data** k připojení na **internet**.

Čím se připojují

Drtivou převahu získal **mobilní telefon**, který používají pro surfování po internetu **téměř všechny děti**. Hojně používaný je i **notebook**, ale spolu se **stolním počítačem** a **tabletem**, který zaznamenal krátký boom v roce 2015, jeho **využívání postupně klesá**.

Jaké zařízení používají děti k prohlížení internetu

N 2020 = 2855

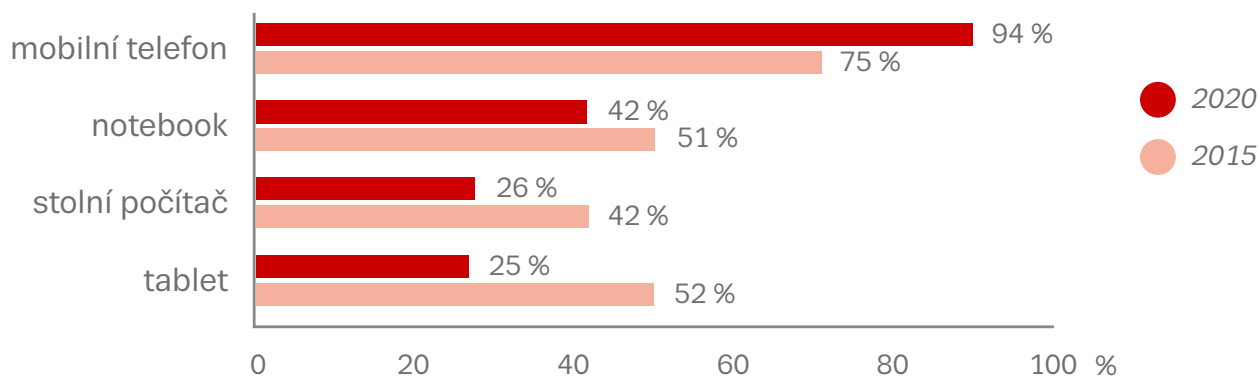
N 2015 = 4189

N 2013 = 3549

Hlavní branou k internetu je mobil

Téměř **každý školák** už má **svůj mobilní telefon** a ostatní zařízení díky tomu většinou nevládní. Jen notebook má necelá polovina z nich. Stolní počítač i tablet už výrazně zaostávají.

Jaké zařízení děti vlastní

N 2020 = 2855

N 2015 = 4189

Narozdíl od počítače, který často leží doma na stole, mají mobilní telefon stále u sebe i ve škole. Je tím pádem vždy po ruce. Internet v telefonu je navíc daleko pohodlnější, než „zdlouhavý“ proces zapínání počítače.

Tablet využívají děti hlavně v mladším věku jako hlavní přístup k internetu do doby, než dostanou svůj vlastní telefon.

„Mobil se vejde do kabelky apod. k dospělým, ale počítač si nemůžeme nikam vzít.“

5. třída

„Přes telefon je to rychlejší a počítač se strašně dlouho načítá a na mobilu dám kód a hned klikám.“

5. třída

*„Já přes tablet moc nechodím,
to jsem chodil spíš dřív, když
jsem neměl chytrej mobil.“*

8. třída

Méně obvyklá zařízení pro připojení

41 % školáků používá **herní konzole**, které frčí hlavně u kluků. **Třetině dětí** zdobí ruku chytré **hodinky** s Androidem nebo **Apple Watch**.

*„Já mám mobil v kapse a často si hraju se zipem a on mi potom vypadává. Jelikož mám mobil novej, tak mi rodiče pořídili hodinky, aby mně pořád nepadal. **Podívám se na čas a můžu taky posílat různé zprávy, i hlasový.**“*

5. třída

*„Používám **chytrý hodinky**. **Na měření kroků, tep srdce, kolik je hodin**. Vybral jsem si ty hodinky sám. **Dokonce určují polohu**, abych věděl, kde jsem, když se ztratím, ale to se nikdy nestalo ještě.“*

5. třída

Rodičovská a školní omezení

Přibližně **polovina pátáků** má rodiči **regulovaný přístup** na internet. V **deváté třídě** už jsou rodiče daleko více benevolentní a hlídají přístup pouze v **pětině případů**.

Rodiče regulují svým dětem přístup k internetu různými způsoby:

- Povolují ho **po splnění** školních či domácích **povinností**.
- **Pocitově**, podle toho, kolik času u něj děti strávily.
- Pomocí **digitální rodičovské kontroly s časovým limitem**.

Některé děti překvapivě **chápaly rodičovskou kontrolu** a samy si uvědomovaly, že na internetu tráví více času, než je zdravo. **Mnoho z nich** se ale **naučilo tyto zákazy také obcházet**. Například koukáním do telefonu po večerce, připojováním přes veřejné wifi nebo sledování internetu tajně na školním záchodě.

„Mám vždycky limit, a když jsem na internetu 45 minut a když to vyprší, tak se to zablokuje. Tatka to nastavil.“

5. třída

„Já si to uvědomuju pro mě, že to není zdravý 12 hodin koukat do světla. Pro ty oči to nemůže být zdravý, ale baví mě to.“

8. třída

Používání mobilů během hodiny zakazuje 42 % škol. Stejný počet škol jde dokonce ještě dál a vypnuté mobily vyžadují celý den – i o přestávkách. Jen výjimečně to nechávají na samotných učitelích nebo neregulují vůbec.

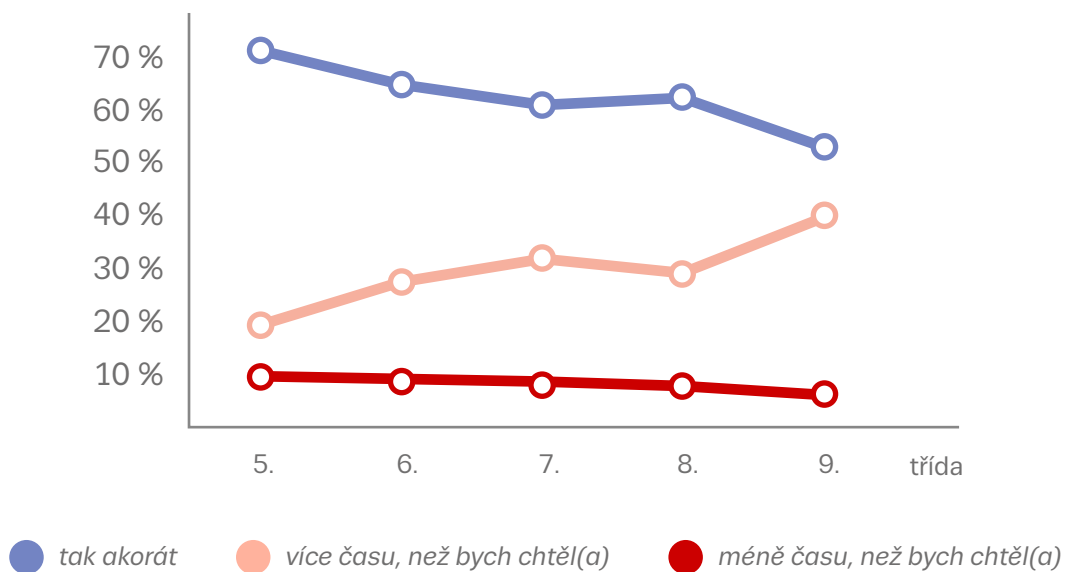
„**Je to spravedlivý, ale někdy vám to i brání v tom, si stáhnout hru. Musíte poslat žádost, takže vás to trošičku omezuje.**“

5. třída

Trávím na internetu opravdu příliš času

Pocit, že na internetu tráví až moc času, mají **spíše starší děti**. Zatímco v **páté třídě** je to sotva **každý pátý** školák, v **deváté** už téměř **každý druhý**.

Kolik času trávím na internetu

N 2020 = 2855

Jak si samy regulují přístup k internetu

Aby našly rovnováhu mezi virtuálním světem a tím skutečným, řada školáků si přístup na internet sama reguluje:

Vypínají si přístup k internetu – wifi/data

Vypínají si notifikace na telefonu

Nastavují si režim „Nerušit“

Děti si často uvědomují **negativní dopady na zdraví** – bolení očí, málo pohybu. Sledují také **statistiky** toho, kolik času strávily v jednotlivých aplikacích denně či týdně. Zatím ale spíše pouze ze **zvědavosti**.

„Když jsem na tom třeba od rána do oběda – nějaký film nebo seriál. Pak jsem taky na sebe naštvanej, že jsem tam byl celý den.“

8. třída

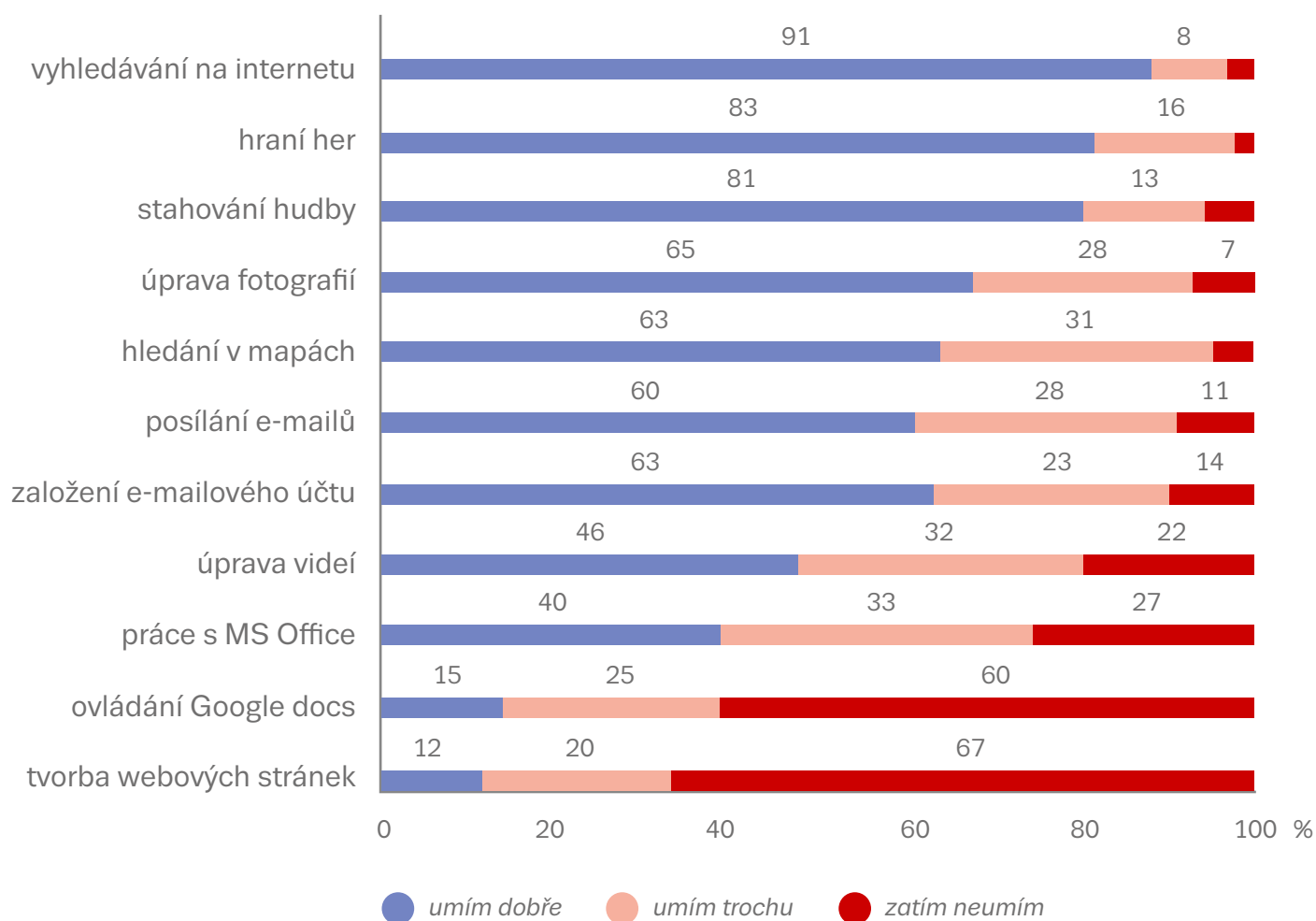
„Já si wifi přes noc vypínám, aby mi to necinkalo. Když tam někdo přes skupinu píše ještě do 10 nebo do 11, tak mě to moc nebaví.“

8. třída

Jak hodnotí své dovednosti

Znalosti spojené s e-mailem či MS Office oproti dřívějšímu **slábnou**. Stejně tak mají školáci **problémy s Google Docs**.

Co umí děti na počítači či mobilu

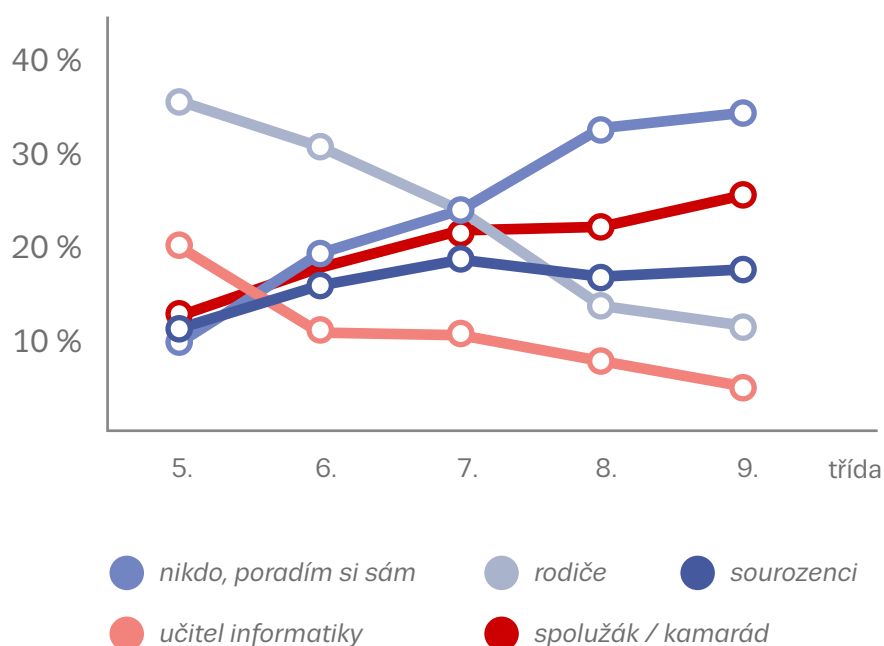

N 2020 = 2855

Od koho si nechávají poradit

Oproti předchozím rokům **potřebují děti častěji poradit s počítačem. Mladší školáci** nejčastěji chodí za **rodiči. V 8. a 9. třídě** střídají rodiče **kamarádi** nebo si už děti dokážou poradit **samy**.

Kdo nejčastěji radí s počítači nebo internetem

N 2020 = 2855

Jak vidí hodiny informatiky

Názor dětí se za poslední roky nezměnil. Napříč ročníky má **9 z 10 školáků** stále pocit, že se v hodinách **dozví něco nového**. Informatika je tak stále důležitým zdrojem nových informací.

Internetové aktivity dětí

Jak tráví čas na internetu

Vesměs podobně jako v minulých letech. Přibylo **sledování novinek** ze světa, pravděpodobně ze strachu před pandemií, která v době výzkumu ještě nebyla v ČR potvrzená, **online nakupování** a **sdílení obsahu zdarma** – například zábavná videa, hraní online her s kamarády.

Zatímco **kluci** dávají tradičně přednost **hraní her**, **dívky** se zajímají hlavně o **sledování videí** na TikToku. Aktivity a trendy toho, co zrovna „frčí“, se tradičně odvíjejí od zájmů rodičů, sourozenců nebo spolužáků.

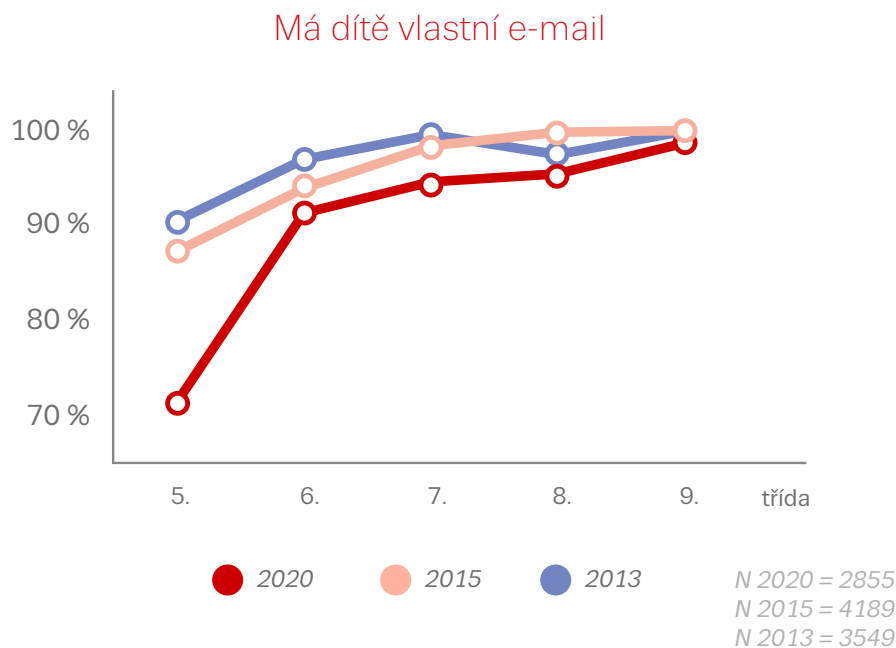
Oblíbené stránky

K dříve oblíbeným stránkám, jako je Facebook, YouTube, Google a Seznam, přibylo mnoho dalších významných stránek a aplikací, jako jsou Instagram, TikTok a streamovací služby.

E-mail a online komunikace

Devět z deseti školáků na druhém stupni **má vlastní e-mail**. Oproti předešlým letům je **daleko méně pátáků** s vlastní schránkou. V **9. třídě** je navíc běžné, že děti využívají **více e-mailových adres**.

„První e-mail jsme zakládali s rodičema a pak jsem si založil plno dalších e-mailů pro hry.“

9. třída

E-mailové **dovednosti** za poslední roky **klesají**. Jen 60 % dětí si myslí, že umí dobře používat e-mail. Oproti letům 2013 a 2015 je to **propad o 20 %**.

Pouze **třetina dětí** si věří, že **dovede používat e-mail** ještě před výukou informatiky. Pokles znalostí potvrzují i učitelé. Většina školáků se s e-mailem setká právě až během výuky.

Neberou ho jako pracovní nástroj, ale jako způsob **komunikace s dospělými**. Slouží také jako **schránka na spam** nebo jako **přístup k online hrám**.

Ke komunikaci se svými kamarády a spolužáky ho nepoužívají. Je pro ně spíš **sociální sítí pro prarodiče**.

„Moje babička je tam každý den. Pro ni je e-mail sociální sítí. Všechny babičky a dědečkové posílají přes e-mail ty blbosti, co tam jsou, a smějou se tomu.“

8. třída

„Paní učitelka nám tam posílá úkoly.“

5. třída

„Na mobilu jsem si e-mail založil kvůli Google Play, abych si tam mohl něco stáhnout, jinak jsem to nijak nepoužíval.“

8. třída

Jak komunikují online

Děti jsou zvyklé být **stále na příjmu**. **Chat u nich jednoznačně vede** nad e-mailem – je daleko pohodlnější a jednodušší pro každodenní komunikaci. Vytváří si **vlastní skupiny**, kde spolu řeší novinky ze světa, domácí úkoly a inspiraci, co dělat ve volném čase. Často spolu **chatují i v komentářích** pod příspěvky na sociálních sítích.

Na online komunikaci jim také vyhovuje, že **nejsou omezení kreditem** a nemusí nic platit za zprávy.

*„Můžeme si tam **zadarmo posílat videa**, debility, blbosti, zprávy o koronaviru, jo tam máme teď celou stránku o koronaviru, tak 50 zpráv jsem se teď koukala.“*

5. třída

Které sociální sítě frčí

Už v 5. třídě je většina dětí používá. V roce **2013** jednoznačně vítězil **Facebook**, který je dnes na ústupu. Na jeho místo nastoupil **Messenger** a **Instagram**, které používá **přes třičtvrtiny školáků**. Čtveřici nejpoužívanějších sítí doplňuje **Snapchat** a **TikTok**.

„Mně Instagram rodiče zakazují, protože to je od 13, ale celá třída ho má, i když jim není 13.“

5. třída

„Na Facebooku jsou víc rodiče.“

5. třída

„Instagram používáme skoro všichni. Já abych věděl, co dělá Kuba, psaní s kamarády, inspirace, co dělají kamarádi, co je za úkol do školy.“

8. třída

Sítě podle holek a kluků

Doménou holek je **TikTok**, **Snapchat** nebo **Pinterest**. Mezi kluky jsou oblíbené spíše herní platformy, **Twitch** nebo **Discord**.

„Stáhla jsem TikTok jen tak ze zábavy, když to bylo musical.ly, a jen tak scrolluju a jsem závislá.“

8. třída

Co děti sledují

Videa si pouští téměř všechny děti bez ohledu na věk.

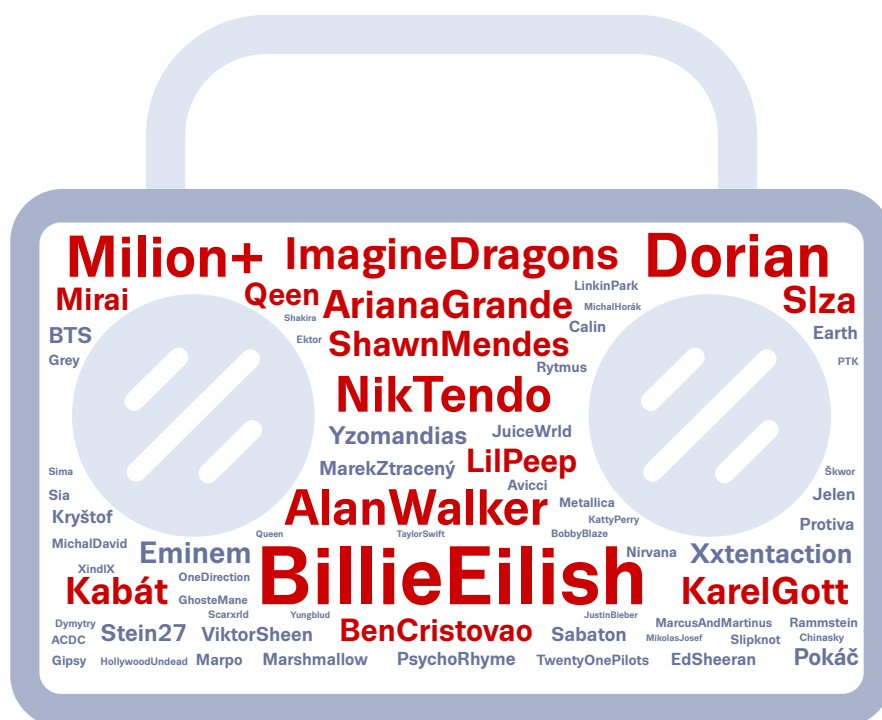

„Na Youtube máš, jak malovat, parodie od Kvíka, můžeš se něco dozvědět, něco naučit, jak dělat triky na koloběžce, jak dělat náramky...“

8. třída

Co děti poslouchají

Písničky na internetu poslouchá skoro každé dítě. Kromě **YouTube** a **Ulož.to** frčí už i **Spotify**, přičemž jeho používání sílí s věkem. **38 % devátáků** používá **neplacenou** verzi a **16 % placenou**.

Děti a zpravodajství

Zpravodajství pro školáky **není** zpravidla **běžná aktivita**. Děti ho začínají vnímat spíše až v průběhu druhého stupně základní školy.

Konkrétní zpravodajské servery děti nenavštěvují. K novinkám se dostávají spíše **zprostředkovaně** přes svoji domovskou stránku. Ať už je to **Seznam** nebo **Google News**.

Co vás napadne, když řeknu „zpravodajství“?

„Zajímavost, slávu nebo strach. Můžu se toho bát, jako třeba chřipky, a zajímavost jako třeba koala se narodila nebo je v plamenech anebo sláva, že máme radost, že se něco stalo.“

5. třída

Baví je hlavně **vtipně podané zprávy** ze světa, ale zároveň chtějí být v obraze a **obracejí se na zdroje**, které samy považují za **důvěryhodné**.

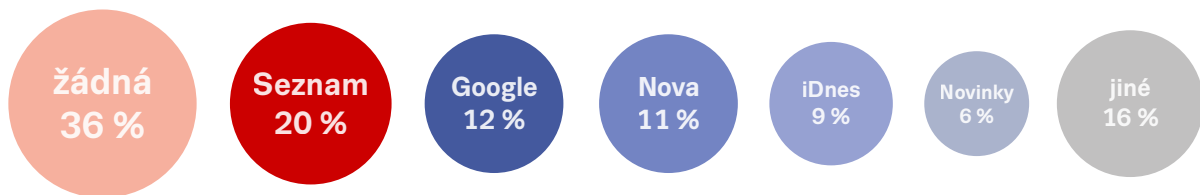
*„Většinou na Seznamu, **když si tam něco vyhledávám**, tam jsou různé okýnka a tam jsou různé informace.“*

5. třída

*„**ČT24** – máš tam k případu všechny podrobnosti, kdo koho zabil, a ne tak dětský věci jako zprávičky na děčku – to jsou spíše jenom zajímavosti.“*

5. třída

Které stránky se dětem vybaví ve spojení se zpravodajstvím

„Podle toho, kde jsem. Když jsem na Googlu, tak se podívám na Google, a když jsem na Seznamu, tak se podívám na Seznam.“

8. třída

„Tatka kouká na aplikaci iDnes a když se kouká, tak se koukám s ním.“

5. třída

*„Jenom když projdu kolem a vidím, že se **rodiče dívají na Seznamu na zprávy**, než jdou na e-mail.“*

8. třída

Jednotlivé stránky děti příliš neřeší. Seznam ale patří mezi nejčastěji spojovaná jména se zpravodajstvím.

Jak čtou děti zprávy

Články si vybírají podobně jako dospělí – **prohlédnou si nadpisy** a rozkliknou to, co je zajímavé. Z poslední doby to byly už zmiňované informace o koronaviru nebo úmrtí známé osobnosti.

„Já to [nadpisy] vždycky přejíždím a když se mi zdá zpráva důležitá, tak ji otevřu.“

8. třída

„Já čtu jenom nadpisy – aspoň se dozvím, co tam je, protože na tom Googlu to je hrozně špatně napsaný, tak já pak jdu na iDnes, protože tam je vždycky to nejnovější.“

8. třída

Ověřování informací

Řada školáků překvapivě **znala** pojem „**fake news**“ a byla zvyklá si ověřovat **pravdivost** informací:

- **Kontrolou** zdrojů a dohledáváním dalších.
- **Kopírováním nadpisů** nebo klíčových slov do vyhledávače
- **Vložení screenshotu** pochybného obrázku do Google vyhledávače
- **Dotazem na rodiče** nebo chytré spolužáky

*„Většinou když se mi to zdá podezřelý,
tak si zjistím, jestli to je pravda – **vypíšu
ten nadpis a zkusím to vyhledat.**“*

8. třída

Pravda, nebo „fake news“

Děti se nejčastěji rozhodovaly podle:

- **Známosti média** – například těch, která znaly od rodičů
- Množství **shodných článků** při vyhledávání
- Rozdílu mezi **zpravodajstvím** (ČT24, Nova) a **bulvárním tiskem** (Aha!, Blesk)
- **Rodičů**

*„**Šíření fejkové zprávy je docela rychlý. Čím víc je to
neslušný, tak se to rychleji rozšíří, i když to nemusí být
pravda.**“*

8. třída

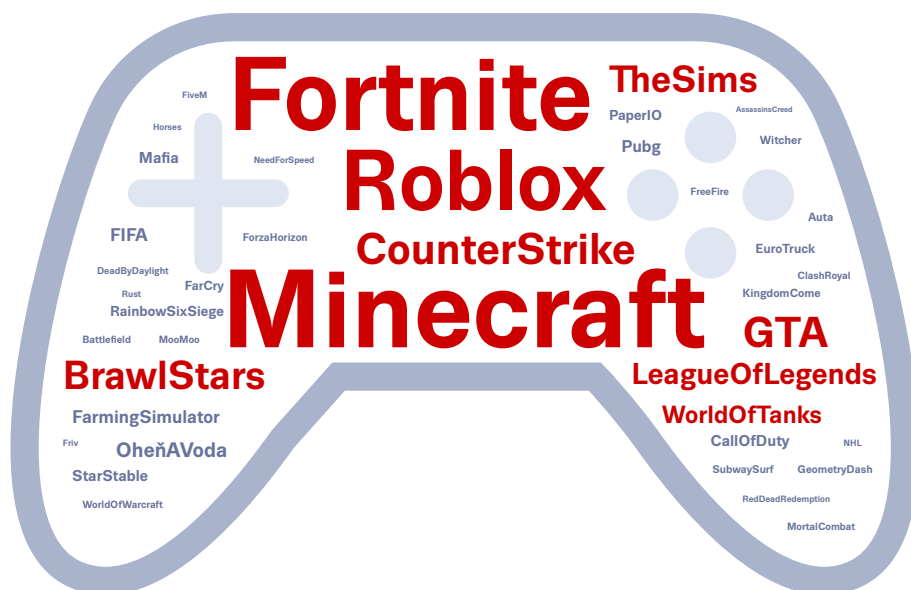
Kdo si hraje, nezlobí

Stále platí, že hry se těší oblibě hlavně u dětí z nižších ročníků. S vyšším věkem a přibývajícím zájmy ve volném čase nezbývá starším dětem na hraní už tolik času.

Které hry si za poslední půlrok stáhly

Které počítačové a mobilní hry frčí

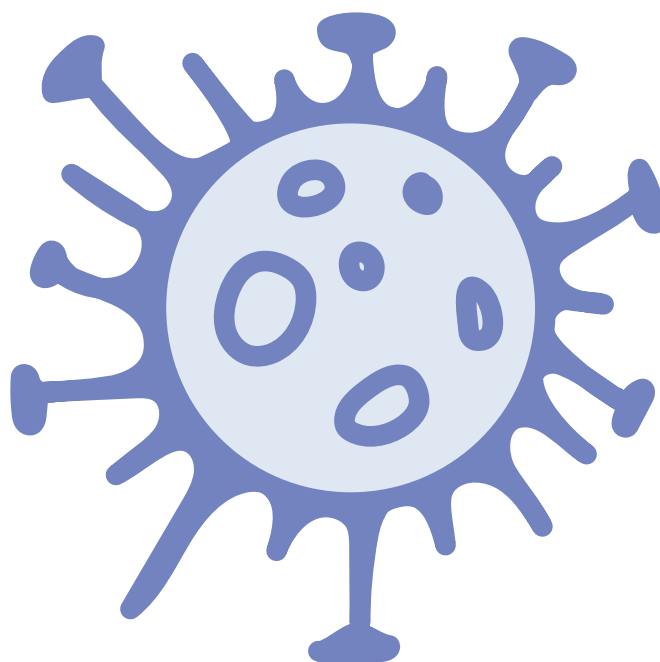
Internet během COVID-19

Role internetu se najednou změnila. **Ze zábavy se stala povinnost** do školy spočívající v online výuce, konferenčních hovorech a odevzdávání úkolů přes programy jako Google Class, Bakaláři nebo Edu.

Některé děti ale přiznaly, že díky možnosti **dohledat si ihned nejasnou látku** ve výuce, jsou schopné **rychleji a lépe výkladu porozumět** oproti výkladu učitele v hodině, kde mají telefony většinou zakázané.

„Předtím jsem na internetu odpočíval. Ted' tam dělám pracovní listy z chemie a hledám vzorečky. Doted' u mě internet neměl moc ,pracovní verzi', ted' ji má.“

8. třída

Metodologie výzkumu

Kvalitativní část

Diskuze s žáky základních škol

Čtyři skupinové diskuse
s žáky 5. a 8. tříd ZŠ

- 2x ZŠ Louny
- 2x ZŠ Radotín

Situace během COVID-19

Pět individuálních rozhovorů
na téma „Já na internetu
před a během koronaviru“

Únor 2020

Kvantitativní část

Uživatelské zvyklosti dětí

Online dotazování žáků
z 5. – 9. tříd

- Vyplňování dotazníků
v hodinách informatiky
organizované učiteli
- Dotazníky vyplnilo **2855
žáků** ze **79 škol**
- Data byla vážena tak,
aby **každý ročník** měl
ve výsledcích **stejnou
váhu**.

12. únor – 9. březen 2020

Zvyklosti učitelů informatiky

Online dotazování učitelů
informatiky na ZŠ

Dotazník vyplnilo **144
učitelů** ze **133 škol**

12. únor – 9. březen 2020

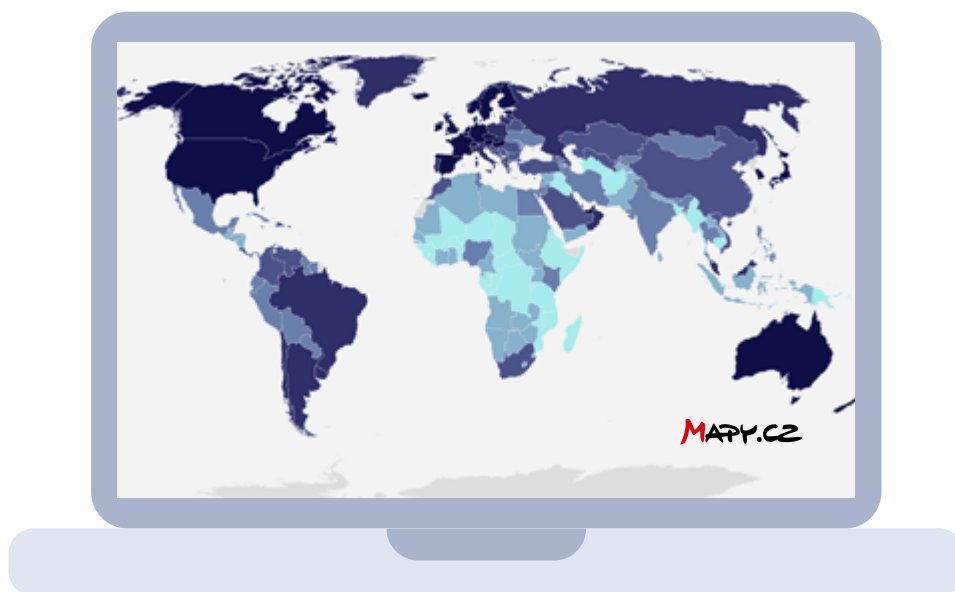
Co nabízí školám Seznam.cz

Exkurze pro žáky v pražské centrále

Školáci si mohou **prohlédnout Seznam zevnitř** včetně redakce zpravodajského portálu Seznam Zprávy. Uvidí také místa, kde vznikají naše služby a produkty. V případě zájmu pište na radana.urbanova@firma.seznam.cz.

Atlas od Mapy.cz

Online interaktivní mapa světa je určená hlavně školákům na 2. stupni ZŠ a jejich učitelům. V Atlasu se například dozvíte, kde na světě nejvíc prší, kolik stupňů mají v lednu v Austrálii, jak se vyvíjelo zalidnění od r. 1950 nebo jaký stát má nejvyšší HDP. Najdete ho na adrese mapy.cz/atlas.

Seznam se s médii – Akademie pro učitele

V roce 2019 jsme spustili pilotní ročník projektu Seznam se s médii. Jeho cílem bylo **vytvoření metodik a výukových materiálů**, které budou moci učitelé ZŠ a SŠ využívat v hodinách se svými žáky a studenty. Metodiky jsou zpracovány do dvou vyučujících hodin po 45 minutách a jsou volně ke stažení.

Věnují se následujícím tématům:

1. Vlastníci médií, obchodní fungování médií
2. Dezinformace, fake news, fact-checking
3. Reklama a klamavé praktiky
4. Jak vzniká zpravodajství
5. Sociální sítě

Od září 2020 nabízíme učitelům z celé České republiky účast v akademii, do které se mohou zdarma přihlásit. Ve dvou dnech se pak **seznámí s navrženými moduly a metodikami**, principem jejich výuky ve vlastních vyučovacích hodinách a prací redakce zpravodajského portálu Seznam Zprávy.

Bližší informace s přihlášením naleznete na www.seznamsesmedii.cz

Kdo to skoulel

Vyzkoumali

Lucie Pospíšilová

Michal Nosek

Darek Pikálek

Napsal

Lukáš Volf

Nakreslila

Zlata Ruttkayová

Chcete nám něco říct? Potřebujete se na něco zeptat?

Pišťe na michal.nosek@firma.seznam.cz

SEZNAM.CZ